

Bireysel Emeklilik ve Kredi Kartı Harcamalarına Demografik Faktörlerin Etkisi: Giresun İli Örneği

Ayhan BAYRAM¹

Elif YILMAZ²

Edanur KARATAŞ³

¹Yrd. Doç. Dr. Giresun Üniversitesi, Görele Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Lojistik Yönetimi Bölümü,
Giresun, Türkiye. ayhan.bayram@giresun.edu.tr

²Dr. Haliç Üniversitesi, İstanbul, Türkiye. elyilmaz21@gmail.com

³Giresun Üniversitesi, Görele Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Bankacılık ve Finans Bölümü Öğrencisi,
Giresun, Türkiye. edanurkaratas@hotmail.com

Özet: Bu çalışmanın temel amacı, katılımcıların bireysel emeklilik ve kredi kartı harcamalarının demografik özelliklerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir. Araştırmanın evrenini Giresun ilinde yaşayanlar oluşturmaktadır. Örneklem 150 kişi olarak belirlenmiş ve kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçme aracı olarak, katılımcıların demografik özellikleri ile bireysel emeklilik ve kredi kartı harcamalarını belirleyebilmek amacıyla oluşturulan bilgi formu kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz aşamasında katılımcıların demografik değişkenler ile bireysel emeklilik ve kartı harcamaları arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirleyebilmek amacıyla Mann Whitney U ve Kruskal Wallis H testleri uygulanmıştır. Bireysel emeklilik ve kredi kartı harcamalarının bazı demografik değişkenlere göre farklılaştığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Emeklilik, Harcama, Kredi Kartı.

The Impact of Demographical Variables on Personal Retirement Plan and Credit Card Expenditures: Case At Giresun Province

Abstract: The main purpose of this study is to determine whether there is a significant relationship and whether demographical variables have an impact on individuals' credit card and retirement pension expenditures. The universe of this research is the people living in Giresun. The sample was determined as 150 people and sampling method was used convenient sampling method. As a measurement tool, a descriptive form was used to determine the demographic characteristics of the participants and the individual pension and credit card expenditures. The data obtained and analyzed using the SPSS program. Methodological; Mann Whitney U and Kruskal Wallis H tests were applied to determine whether there was a significant relationship between demographic variables and individual pension and card expenditures. Individual pension and credit card expenditures were different according to some demographic variables.

Keywords: Education, Pension, Retirement, Expenditure, Credit Card

Jel Code: A10, G3, M2

1. Giriş

Gelişen teknolojiyle birlikte artan tüketici ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik, yeni ödeme araçlarına gereksinim duyulması kartlı ödeme sistemlerinin gelişmesindeki en önemli etkenlerden birisidir. Bu kartları kullananların sayısı ve yapılan harcamalardaki artış, kredi kartı kuruluşları arasında rekabete yol açmıştır. Bireysel müşterilerin demografik ve sosyo-ekonomik özelliklerine göre bankaların sunduğu hizmetler arasında yer alan kredi kartlarının işlevleri artırılarak şekillendirildikçe bireysel müşterilerin kredi kartı kullanma yönündeki tercihleri de artmaktadır. Bireysel emeklilik planları, istihdam olmadığında ve düzenli kazanç elde

edilmediğinden çalışanlara gelir sağlamak amacı ile yapılan bir düzenlemedir. Bireysel emeklilik sistemi'nin bir çok amacı vardır. Bunlardan en önemli olan emekliliğe yönelik tasarruflarının yatırıma yönlendirilmesi ile emeklilik zamanlarında ek gelir sağlanarak refah seviyelerinin yükseltilmesidir. Ayrıca, istihdamı artırmak, ekonomik işletme ve kalkınmaya katkı sağlamak, kamu sosyal güvenlik sisteminin destekçisi olmak, kişileri tasarruf yapmaya özendirme ve birikmiş tasarrufların değerlendirilebileceği alternatifler sunmaktır. Bireysel emeklilik sistemi sayesinde fonlarda biriken paralar uzun vadeli özellikleri nedeniyle ekonomiye istikrar kazandırır ve çeşitli sermaye piyasalarında yatırım araçlarının ve türlerinin çeşitlenmesine sebep olurlar.

2. Bireysel Emeklilik Sistemi

Bireysel emeklilik sistemi, bireylerin çalışma yaşamları boyunca yaptıkları tasarrufları uzun vadede yatırıma donusturmeleri ve emeklilik dönemlerinde, yaşam standartlarını devam ettirebilecekleri bir gelir elde etmelerini sağlayan özel emeklilik sistemidir. Bu sisteme bireyler gönüllü katılır ve bu sistemin amacı emeklilik gelirine ek bir gelir sağlayabilmektir. Emeklilik planı, bir işverenin bir işçinin gelecekteki fayda sağlamak için biriktirdiği bir fon havuzuna katkıda bulunmasını gerektiren bir emeklilik planıdır. Fon havuzu çalışanın adına yapılır ve yatırım gelirleri emeklilik nedeniyle çalışana gelir getirir. İşveren, çalışanın, yatırım havuzunun performansına bakılmaksızın, emekli olunca belli bir miktar fayda sağladığını garanti eder.

Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu 28 Mart 2001 tarihinde kabul edilmiştir. Aynı yıl; 7 Nisan 2001 tarihinde 24366 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış ve Ekim 2001’de yürürlüğe girmiştir. Emeklilik şirketleri 27 Ekim 2003 tarihinde ilk emeklilik planlarının tasdiki ile faaliyetlerine başlamıştır. Bugün Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanununun (Kanun) EK 2 nci ve Geçici 2 nci maddeleri kapsamında açılan sözleşmeler hariç sistem gönüllü katılım esasına dayalıdır. İşyeri bazlı emeklilik planlarına yönelik bir uygulama olan otomatik katılımda çalışanların sisteme katılımı zorunludur. Gönüllülük esasi, çalışanların dilediğinde sistemden ayrılma hakkına sahip olmalarıdır.

Emeklilik sigortaları uzun vadeli finansal sözleşmelerdir. Bireysel emeklilik sisteminin sağlıklı, güvenli bir şekilde işletilmesi, katılımcıların hak ve menfaatlerini korumak amacıyla emeklilik şirketlerinin işlemleri Hazine Müsteşarlığı'nın günlük denetimine tabidir. Özetle sistem, emeklilik sürecinde ek gelir sağlama nedeniyle emekliliğin rahat geçirilmesinde önemli bir yarar sağlamaktadır ve sistem oldukça güvenlidir. Sistem tüm unsurları ile denetim altındadır. Emeklilik hizmeti veren şirketlerin işlemleri Hazine Müsteşarlığı, fonların ve portföy yöneticilerinin işlemleri ise Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yılda bir kez denetlenir. Şirket ayrıca yılda en az bir kez bağımsız dış denetim yaptırır. Ayrıca bireysel emeklilik aracısı, kişinin emekliliğe yönelik beklentilerine, yaş ve gelir düzeyine uygun bir emeklilik planı teklifi sunar ve fon dağılımı katılımcının tercihine göre belirlenir. Emeklilik sözleşmesi; bireyin sisteme girmesinden ayrılmasına, emekli olmasına, katkıların

ödenmesine, bireysel emeklilik sistemi hesaplarında izlenmesine, fonların yatırıma yönlendirilmesine ve sonunda yapılacak olan ödemelerine ilişkin tarafların diğer hak ve yükümlülüklerini düzenleyen; katılımcının ve şirketin taraf olarak yer aldığı bir sözleşmedir. Katılımcı, şirket tarafından tercih ettiği plan için belirlenen asgari katkı payının altında olmamak kaydıyla mevcut gelir düzeyleri ve emeklilik dönemine ait beklentilerini de göz önünde bulundurarak katkı payı tutarını belirler. Tercih edilen fonların içerikleri fonların kazanç veya kayıpları katılımcıların birikimlerini belirlemektedir.

3. Kredi Kartları

19. yüzyılda A.B.D.’de kullanılmaya başlanan kredi kartları, farklı alanlarda işlevi olan para yerine kullanılabilen ve belirli bir bölge sınırı olmayan ödeme araçlarıdır. “Kredinin” Latince de ismi “credere”dir. “Bir kimseye itimat etmektir” anlamına gelir. Dolayısıyla kredi kartı çıkaran kuruluş gerekli incelemeleri yapar, ödemelerini zamanında yerine getirileceğine karar verir.

Kartlı ödeme ilk kez 1887 yılında Edward Bellamy’ın “Looking Backward Or Life In The Year 2000” adlı bilim kurgu romanında ortaya çıkmıştır. Romanda, 2000’li yıllarda yapılacak alışveriş ödemeleri karttan kopartılan parçalar ile ödemeler kart bitene kadar sürebileceği fikri ortaya konmuştur (Teoman, 1989). ABD’de ilk kredi kartını 1894 yılında Hotel Credit Letter Company çıkartmıştır (Coskun, 1994). Herhangi bölge sınırı olmayan ve çeşitli sektörlerde nakit yerine ödeme aracı olarak kullanılabilen ilk kredi kartı, 1950 yılında, New York’ta olan Diners Club tarafından çıkartılmıştır. Bu kredi kartının oluşumu hikayesine göre; Frank Mc Namara isimli bir avukat önemli bir müşterisini lokantaya yemeğe davet etmiş, yemek yenildikten sonra hesabı ödemek isteyen Frank Mc Namara yanında para olmadığını fark etmiş ve sıkıntıya düşmüştür. Müşterisine mahcup olmamak için kartvizitinin arka yüzünü imzalamış yemek bedelini sonra ödeyeceğini taahhüt etmiştir (Tuzun 1995). Bu olaydan ders çıkartan Mc Namara, bireylerin yanlarında nakit para olmaması halinde ödeme yapabilecekleri bir sistem geliştirebilmek için çalışma yapar.

Türkiye’deki bankalar, dünyada geçerliliği olan ve lisansı başka ülkelerdeki kuruluşlara ait sistemleri kullanan kredi kartlarını piyasaya sunmaktadırlar (Tuzun 1995). Türkiye’de çıkarılan ilk kredi kartlarının temsilcisi Koç Grubuna bağlı “Servis

Turistik A.Ş.” Daha sonraları da ABD’den yurtiçi kart çıkartma yetkisini alarak, 1968 yılında Diners Club kredi kartını müşterilerinin hizmetine sunmaya başlamıştır. Bu iki kart 1975 yılına kadar rakipsiz olarak faaliyetlerini sürdürmüştür. 1975 den sonra Interbank grubuna bağlı Eurocard, Mastercard ve Access kredi kartları piyasaya girmiştir. 80’li yıllarda; 1984 yılında Visa’nın Türkiye ofisini kurması ivmeyi artırmıştır. Türkiye’de Amerikan Express kartını, 1984 yılında Koç-Amerikan Bankası, 1985 yılında Akbank müşterilerine dağıtmaya başlamışlardır. 1987 yılında ilk ATM hizmete girmiştir (Akipek, 1999).

Bugün Türkiye’de ve tüm dünyada kabul gören ve yaygın ağ yapısına sahip beş büyük ve önemli kredi kartı ödeme sistemi faaliyetini sürdürmektedir.

VISA (Bank of Amerikanın çıkartmış olduğu Bank Americard), Diners Club (Mc Namarana 1950 yılında kurmuş), American Express Company (1958 yılında oluşum süreci başlamış) ve son olarak da Master Card (1966 yılında bazı Kaliforniya bankaları tarafından çıkartılmış). Kredi kartı limiti (bankalarca müşterilerinin gelir düzeyi ve ödeme gücüne göre belirlenir), kart çıkaran kuruluşlarca kart hamili ve ek kart hamilinin yapabileceği toplam harcama ve nakit çekimlerinde kullanabilecekleri üst sınırdır (Akipek, 1999).

Türkiye’de kredilendirme niteliği olmayan ilk kredi kartı 1968 yılında çıkarılmış, büyük bankalar ise kart çıkartmaya 1988 yılından itibaren başlamışlardır. Türkiye’de kredi kartı pazarı henüz doyum noktasına ulaşmamıştır. Bankalararası Kart Merkezinin verilerine göre 2007 yılı sonu itibarı ile Türkiye’de 36.321.934 adet kredi kartı vardır. Bu kartların hamil sayısı ise 14 milyonun üzerinde olup kişi başına 2.5 kredi kartı düşmektedir (Teoman 1998).

4. Yöntem

Bu bölümde, bireysel emeklilik ve kredi kartı harcamalarına etki eden demografik faktörlerin belirlenmesine ilişkin formun Giresun ilinde yaşayanlara uygulanması sonucunda elde edilen veriler çeşitli istatistiki yöntemler aracılığıyla açıklanmaktadır. Bu çalışmada Giresun ilinde yaşayanların bireysel emeklilik ve kredi kartı harcamalarına etki eden demografik faktörlerin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

4.1. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada yüz yüze anket yöntemi kullanılarak veriler toplanmıştır. Bireysel emeklilik ve kredi kartı harcamalarına etki eden demografik faktörlerin belirlenebilmesi için bilgi formu geliştirilmiştir. Geliştirilen bilgi formunda katılımcıların demografik özellikleri ile bireysel emeklilik ve kredi kartı harcamalarını belirlemeye yönelik 14 adet soru sorulmuştur.

4.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Giresun ilinde yaşayanlar oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleminde olasılığa dayanmayan örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme kullanılmıştır (Altunışık vd, 2012). Araştırmada yüz yüze anket ve kolayda örnekleme metodu kullanılarak 151 kişiyle görüşülmüştür. Anketler incelendikten sonra hatalı olanlar elenmiş ve toplam 150 anket analize tabii tutulmuştur.

4.3. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın modeli şekil 1’de gösterildiği gibidir. Araştırma modelinde öncelikle demografik unsurlara yer verilmektedir. Daha sonra bireysel emeklilik sistemi harcamaları ve kredi kartı harcamalarına yer verilmiştir.

Şekil 1. Araştırmanın Modeli

Şekil 1’de yer alan araştırma modelin de demografik değişkenlerin bireysel emeklilik sistemi ve kredi kartı harcamalarına etkisinin incelendiği görülmektedir.

5. Bulgular

Verilerin analizinde, frekans ve ortalama gibi tanımlayıcı istatistiklerden yararlanılmıştır. Araştırmanın hipotezlerini test ederken, Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis H testleri kullanılmıştır. Araştırmada, Giresun ilinde yaşayanların demografik özelliklerine ilişkin

cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu, çalışma süresi, gelir durumu, vb sorular sorulmuştur. Bu sorulara verilen cevaplar ışığında örneklem grubuna ait demografik bilgiler Tablo 1 de gösterilmiştir.

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılanların büyük bir kısmının erkek (% 63,8), medeni durumlarının evli (% 63,3), 26-30 yaş aralığında (% 24), eğitim durumlarının lise (% 26,7), çalışma süresinin 0-5 yıl aralığında (% 28,7), mesleğinin esnaf (% 26,7) ve gelir durumunun 1000-2000 TL arasında (% 29,3) olduğu görülmektedir.

Tablo 1. Örneklem Grubuna ilişkin Demografik Bilgiler

CİNSİYET	Frekans	% Frekans	Mod
Erkek	93	62,0	1
Kadın	57	38,0	
MEDENİ DURUM			
Evli	95	63,3	1
Bekar	55	36,7	
YAŞ			
25 Yaş ve Altı	13	8,7	2
26-30 Yaş	36	24,0	
31-35 Yaş	21	14,0	
36-40 Yaş	30	20,0	
41-45 Yaş	18	12,0	
46 Yaş ve Üzeri	32	21,3	
EĞİTİM DURUMU			
İlköğretim	35	23,3	3
Lise	40	26,7	
Ön Lisans	33	22,0	
Lisans	32	21,3	
Lisansüstü	10	6,7	
ÇALIŞMA SÜRESİ			
0-5 Yıl	43	28,7	1
6-10 Yıl	31	20,7	
11-15 Yıl	19	12,7	
16-20 Yıl	22	14,7	
21 Yıl ve Üzeri	35	23,3	
MESLEK			
Esnaf	40	26,7	2
Memur	42	28,0	
Serbest Meslek	26	17,3	
Akademisyen	8	5,3	
İşçi	34	22,7	
GELİR			
1000-2000 TL	44	29,3	2
2001-3000 TL	39	26,0	
3001-4000 TL	29	19,3	
4001-5000 TL	19	12,7	
5001 TL ve Üzeri	19	12,7	

Katılımcıların bireysel emeklilik sistemine katılım durumlarını belirleyebilmek amacıyla sorulan soruya verdikleri yanıtlar tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2 incelendiğinde katılımcıların % 33,3’ünün bireysel emeklilik sistemine katıldığı, % 66,7’sinin ise katılmadığı belirlenmiştir.

Katılımcıların bireysel emeklilik sistemi harcama tutarlarını belirleyebilmek amacıyla sorulan soruya verdikleri yanıtlar tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların % 54’ünün 1-200 TL arasında, % 46’sının ise 201-400 TL arasında bireysel emeklilik sistemine ödeme yaptıkları belirlenmiştir.

Katılımcıların birikim sigortası sistemine katılım durumlarını belirleyebilmek amacıyla sorulan soruya verdikleri yanıtlar tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların % 4’ünün birikim sigortası sistemine katıldığı, % 96’sının ise katılmadığı belirlenmiştir.

Katılımcıların kredi kartı kullanım durumlarını belirleyebilmek amacıyla sorulan soruya verdikleri cevaplar tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5 incelendiğinde katılımcıların % 75,3’ünün kredi kartı kullandığı, % 24,7’sinin ise kullanmadığı belirlenmiştir.

Katılımcıların kredi kartı harcama tutarlarını belirleyebilmek amacıyla sorulan soruya verdikleri yanıtlar tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6 incelendiğinde katılımcıların % 31,9’unun 1-500 TL arasında, % 20,4’ünün 501-1000 TL arasında, % 20,4’ünün 1001-1500 TL arasında, % 8,8’inin 1501-2000 TL arasında ve % 18,6’sının ise 2001 TL ve üzerinde harcama yaptıkları belirlenmiştir.

Katılımcıların kredi kartı harcamaları içerisindeki internet harcamaları tutarını belirleyebilmek amacıyla sorulan soruya verdikleri yanıtlar tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7 incelendiğinde katılımcıların % 62,5’inin 1-500 TL arasında, % 20,8’inin 501-1000 TL arasında ve % 16,7’sinin 1001 ve üzerinde harcama yaptıkları belirlenmiştir.

Tablo 2. Bireysel Emeklilik Sistemine Katılım Durumu

	Frekans	% Frekans
Evet	50	33,3
Hayır	100	66,7
Toplam	150	100

Tablo 3. Bireysel Emeklilik Sistemi Harcama Tutarları

	Frekans	% Frekans
1-200 TL Arası	27	54
201-400 TL Arası	23	46
Toplam	50	100

Tablo 4. Birikim Sigortası Sistemine Katılım Durumu

	Frekans	% Frekans
Evet	6	4,0
Hayır	144	96,0
Toplam	150	100

Tablo 5. Kredi Kartı Kullanım Durumu

	Frekans	% Frekans
Evet	113	75,3
Hayır	37	24,7
Toplam	150	100

Tablo 6. Kredi Kartı Harcama Tutarları

	Frekans	% Frekans
1-500 TL arası	36	31,9
501-1000 TL arası	23	20,4
1001-1500 TL Arası	23	20,4
1501-2000 TL Arası	10	8,8
2001 TL ve Üzeri	21	18,6
Toplam	113	100

Tablo 7. Kredi Kartı Harcamaları İçerisindeki İnternet Harcamalarının Tutarı

	Frekans	% Frekans
1-500 TL arası	30	62,5
501-1000 TL arası	10	20,8
1001 TL ve Üzeri	8	16,7
Toplam	48	100

Araştırmada bireysel emeklilik sistemi ve kredi kartı harcamalarına demografik değişkenlerin etkisini belirleyebilmek amacıyla Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis H testleri kullanılmıştır. Araştırmanın hipotezleri aşağıdaki gibidir

H₁: Eğitim durumu değişkeni ile bireysel emeklilik sistemi harcama tutarı değişkeni arasında fark vardır.

H₀: Eğitim durumu değişkeni ile bireysel emeklilik sistemi harcama tutarı değişkeni arasında fark yoktur.

H₂: Gelir durumu değişkeni ile bireysel emeklilik sistemi harcama tutarı değişkeni arasında fark vardır.

H₀: Gelir durumu değişkeni ile bireysel emeklilik sistemi harcama tutarı değişkeni arasında fark yoktur.

H₃: Cinsiyet değişkeni ile kredi kartı harcama tutarı değişkeni arasında fark vardır.

H₀: Cinsiyet değişkeni ile kredi kartı harcama tutarı değişkeni arasında fark yoktur.

H₄: Medeni durum değişkeni ile kredi kartı harcama tutarı değişkeni arasında fark vardır.

H₀: Medeni durum değişkeni ile kredi kartı harcama tutarı değişkeni arasında fark yoktur.

H₅: Eğitim durumu değişkeni ile kredi kartı harcama tutarı değişkeni arasında fark vardır.

H₀: Eğitim durumu değişkeni ile kredi kartı harcama tutarı değişkeni arasında fark yoktur.

H₆: Gelir durumu değişkeni ile kredi kartı harcama tutarı değişkeni arasında fark vardır.

H₀: Gelir durumu değişkeni ile kredi kartı harcama tutarı değişkeni arasında fark yoktur.

Mann-Whitney U Testi sonucunda cinsiyet değişkeni ile bireysel emeklilik sistemi harcamaları ($p=,373>,05$) ve medeni durum ile bireysel emeklilik sistemi harcamaları ($p=,077>,05$) değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Kruskal Wallis H Testi sonucunda anlamlı farklılık bulunan eğitim durumu değişkeni ile bireysel emeklilik sistemi harcama tutarı değişkeni arasındaki test sonuçları tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8’de yer alan Kruskal-Wallis H Testi sonucuna göre eğitim durumu değişkeni ile bireysel emeklilik sistemi harcama tutarı ($p=,004<,05$) değişkeni arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bireysel emeklilik sistemi harcama tutarı değişkeninde lisans eğitim durumunda olanların sıra değer ortalaması, diğer gruplarda yer alanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Kruskal-Wallis H Testi’nde anlamlı farklılık gösteren bireysel emeklilik sistemi harcama tutarı değişkenindeki farklılığın hangi eğitim durumu gruplarından kaynaklandığının belirlenmesine ilişkin yapılan Mann Whitney U testi sonuçları tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 8. Eğitim Durumu ile Bireysel Emeklilik Sistemi Harcama Tutarı Değişkenine İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Eğitim Dur.	N	Sıra Değer Ortalama	χ^2	P
	İlköğretim	3	14,00		
	Lise	9	16,78		
Bireysel Emeklilik Sistemi Harcama Tutarı	Ön Lisans	11	20,82	15,327	,004
	Lisans	20	32,75		
	Lisansüstü	7	28,29		

Tablo 9’da yer alan Mann Whitney U Testi sonucuna göre eğitim durumu ile bireysel emeklilik sistemi harcama tutarı değişkeni arasındaki farklılık, ilköğretim ile lisans ($p=,013<,05$), lise ile lisans ($p=,002<,05$) ve ön lisans ile lisans ($p=,029<,05$) eğitim durumundaki katılımcılar arasındadır ve katılım düzeyi noktasında farklılık vardır. Eğitim durumu değişkeni ile bireysel emeklilik sistemi harcama tutarı, değişkeni arasında anlamlı farklılığın lisans eğitim durumunda olan katılımcılardan kaynaklandığı belirlenmiştir.

Kruskal Wallis H Testi sonucunda anlamlı farklılık bulunan gelir durumu ile bireysel emeklilik sistemi harcama tutarı değişkeni arasındaki test sonuçları tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10’da yer alan Kruskal-Wallis H Testi sonucuna göre gelir durumu değişkeni ile bireysel emeklilik sistemi harcama tutarı ($p=,007<,05$) değişkeni arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bireysel emeklilik sistemi harcama tutarı değişkeninde 2001-3000 TL arasında gelir durumunda olanların sıra değer ortalaması, diğer

gruplarda yer alanlara göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Kruskal-Wallis H Testi’nde anlamlı farklılık gösteren bireysel emeklilik sistemi harcama tutarı değişkenindeki farklılığın hangi gelir durumu gruplarından kaynaklandığının belirlenmesine ilişkin yapılan Mann Whitney U testi sonuçları tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11’de yer alan Mann Whitney U Testi sonucuna göre gelir durumu ile bireysel emeklilik sistemi harcama tutarı değişkeni arasındaki farklılık, 2001-3000 TL ile 3001-4000 TL ($p=,009<,05$) ve 2001-3000 TL ile 4001-5000 TL ($p=,012<,05$) gelir durumundaki katılımcılar arasındadır ve katılım düzeyi noktasında farklılık vardır. Gelir durumu değişkeni ile bireysel emeklilik sistemi harcama tutarı, değişkeni arasında anlamlı farklılığın 2001-3000 TL arasında gelir durumunda olan katılımcılardan kaynaklandığı belirlenmiştir.

Mann Whitney U Testi sonucunda anlamlı farklılık bulunan cinsiyet değişkeni ile kredi kartı harcama tutarı değişkeni arasındaki test sonuçları tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 9. Eğitim Durumu ile Bireysel Emeklilik Sistemi Harcama Tutarı Değişkenine İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Eğitim Durumu	N	Sıra Değer Ort.	Z	P
Bireysel Emeklilik Sistemi Harcama Tutarı	İlköğretim	3	4,50	-2,487	,013
	Lisans	20	13,13		
	Lise	9	8,61	-3,145	,002
	Lisans	20	17,88		
	Ön Lisans	11	11,23		
Lisans	20	18,63	-2,535	,029	

Tablo 10. Gelir Durumu ile Bireysel Emeklilik Sistemi Harcama Tutarı Değişkenine İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Gelir Dur.	N	Sıra Değer Ortalama	χ^2	P
Bireysel Emeklilik Sistemi Harcama Tutarı	1000-2000 TL	6	18,17	14,260	,007
	2001-3000 TL	12	16,08		
	3001-4000 TL	15	30,67		
	4001-5000 TL	8	32,75		
	5001 TL ve Üzeri	9	27,89		

Tablo 11. Gelir Durumu ile Bireysel Emeklilik Sistemi Harcama Tutarı Değişkenine İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Gelir Durumu	N	Sıra Değer Ort.	Z	P
Bireysel Emeklilik Sistemi Harcama Tutarı	2001-3000 TL	12	9,63	-3,008	,009
	3001-4000 TL	15	17,50		
	2001-3000 TL	12	7,83	-2,985	,012
	4001-5000 TL	8	14,50		

Tablo 12’de yer alan Mann Whitney U Testi sonucuna göre erkek ve kadınlarda ($p=,013<,05$) kredi kartı harcama tutarı değişkenine katılım düzeyi noktasında farklılık vardır. Kredi kartı harcama tutarı değişkeninde erkeklerin ortalaması kadınlara göre daha yüksektir.

Mann Whitney U Testi sonucunda anlamlı farklılık bulunan medeni durum değişkeni ile kredi kartı harcama tutarı değişkeni arasındaki test sonuçları tablo 13’de gösterilmiştir.

Tablo 13’de yer alan Mann Whitney U Testi sonucuna göre evli ve bekarlarda ($p=,000<,05$) kredi kartı harcama tutarı değişkenine katılım düzeyi noktasında bir farklılık vardır. Kredi kartı harcama tutarı değişkeninde evlilerin ortalaması bekarlara göre daha yüksektir.

Kruskal Wallis H Testi sonucunda anlamlı farklılık bulunan eğitim durumu değişkeni ile kredi kartı harcama tutarı değişkeni arasındaki test sonuçları tablo 14’de gösterilmiştir.

Tablo 14’de yer alan Kruskal-Wallis H Testi sonucuna göre eğitim durumu değişkeni ile kredi kartı harcama tutarı ($p=,030<,05$) değişkeni arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 12. Cinsiyet Değişkeni ile Kredi Kartı Harcama Tutarı Değişkenine İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	Sıra Değer Ort.	Z	P
Kredi Kartı Harcama Tutarı	Erkek	69	62,93	-2,482	,013
	Kadın	44	47,69		

Tablo 13. Medeni Durum Değişkeni ile Kredi Kartı Harcama Tutarı Değişkenine İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Medeni Durum	N	Sıra Değer Ort.	Z	P
Kredi Kartı Harcama Tutarı	Evli	70	66,87	-4,206	,000
	Bekar	43	40,93		

Tablo 14. Eğitim Durumu ile Kredi Kartı Harcama Tutarı Değişkenine İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Eğitim Dur.	N	Sıra Değer Ortalama	χ^2	P
Kredi Kartı Harcama Tutarı	İlköğretim	21	55,02	10,689	,030
	Lise	27	44,20		
	Ön Lisans	27	53,78		
	Lisans	29	68,43		
	Lisansüstü	9	72,83		

Tablo 15: Eğitim Durumu ile Kredi Kartı Harcama Tutarı Değişkenine İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Eğitim Durumu	N	Sıra Değer Ort.	Z	P
Kredi Kartı Harcama Tutarı	Lise	27	22,07	-2,926	,003
	Lisans	29	34,48		
	Lise	27	16,41	-2,160	,039
	Lisansüstü	9	24,78		

Kredi kartı harcama tutarı değişkeninde lise eğitim durumunda olanların sıra değer ortalaması, diğer gruplarda yer alanlara göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Kruskal-Wallis H Testi’nde anlamlı farklılık gösteren kredi kartı harcama tutarı değişkenindeki farklılığın hangi eğitim durumu gruplarından kaynaklandığının belirlenmesine ilişkin yapılan Mann Whitney U testi sonuçları tablo 15’de gösterilmiştir

Tablo 15’de yer alan Mann Whitney U Testi sonucuna göre eğitim durumu ile kredi kartı harcama tutarı değişkeni arasındaki farklılık, lise ile lisans ($p=,003<,05$) ve lise ile lisansüstü ($p=,039<,05$) eğitim durumundaki katılımcılar arasındadır ve katılım düzeyi noktasında bir farklılık vardır. Eğitim durumu değişkeni ile kredi kartı harcama tutarı, değişkeni arasında anlamlı farklılığın lise eğitim durumunda olan katılımcılardan kaynaklandığı belirlenmiştir.

Kruskal Wallis H Testi sonucunda anlamlı farklılık bulunan gelir durumu ile kredi kartı harcama tutarı değişkeni arasındaki test sonuçları tablo 16’da gösterilmiştir.

Tablo 16: Gelir Durumu ile Kredi Kartı Harcama Tutarı Değişkenine İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Gelir Dur.	N	Sıra Değer Ortalama	χ^2	P
Kredi Kartı Harcama Tutarı	1000-2000 TL	21	39,98	29,884	,000
	2001-3000 TL	34	41,74		
	3001-4000 TL	24	63,52		
	4001-5000 TL	16	78,03		
	5001 TL ve Üzeri	18	78,31		

Tablo 17: Gelir Durumu ile Kredi Kartı Harcama Tutarı Değişkenine İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Gelir Durumu	N	Sıra Değer Ort.	Z	P
Kredi Kartı Harcama Tutarı	1000-2000 TL	21	17,33	-2,804	,005
	3001-4000 TL	24	27,96		
	1000-2000 TL	21	13,88	-3,416	,001
	4001-5000 TL	16	25,72		
	1000-2000 TL	21	14,43	-3,413	,001
	5001 TL ve Üzeri	18	26,50		
	2001-3000 TL	34	24,50	-2,807	,005
	3001-4000 TL	24	36,58		
	2001-3000 TL	34	20,46	-3,704	,000
	4001-5000 TL	16	36,22		
2001-3000 TL	34	20,87	-3,826	,000	
5001 TL ve Üzeri	18	37,14			

Tablo 16'da yer alan Kruskal-Wallis H Testi sonucuna göre gelir durumu değişkeni ile kredi kartı harcama tutarı ($p=,000<,05$) değişkeni arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Kredi kartı harcama tutarı değişkeninde 1000-2000 TL arasında gelir durumunda olanların sıra değer ortalaması, diğer gruplarda yer alanlara göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Kruskal-Wallis H Testi'nde anlamlı farklılık gösteren kredi kartı harcama tutarı değişkenindeki farklılığın hangi gelir durumu gruplarından kaynaklandığının belirlenmesine ilişkin yapılan Mann Whitney U testi sonuçları tablo 17'de gösterilmiştir.

Tablo 17'de yer alan Mann Whitney U Testi sonucuna göre gelir durumu ile kredi kartı harcama tutarı değişkeni arasındaki farklılık, 1000-2000 TL ile 3001-4000 TL ($p=,005<,05$), 1000-2000 TL ile 4001-5000 TL ($p=,001<,05$), 1000-2000 TL ile 5001 TL ve üzeri ($p=,001<,05$), 2001-3000 TL ile 3001-4000 TL ($p=,005<,05$), 2001-3000 TL ile 4001-5000 TL ($p=,000<,05$) ve 2001-3000 TL ile 5001 TL ve üzeri ($p=,000<,05$) gelir durumundaki katılımcılar arasındadır ve katılım düzeyi noktasında bir farklılık vardır. Gelir durumu değişkeni ile kredi kartı harcama tutarı, değişkeni arasında anlamlı farklılığın 1000-2000 TL ve 2001-3000 TL arasında gelir durumunda olan katılımcılardan kaynaklandığı belirlenmiştir.

6. Sonuç

Uzun vadede bireysel emeklilik sistemi bireyler üzerinde önemli bir yere sahiptir. Bireylerin ilerleyen yaşlarda fiziken meydana gelen düşüş, çalışma imkanlarının azlığı vb etkenler dolayısıyla yaşam koşullarını zorlaşmaktadır. Bireysel emeklilik sistemiyle bireyler ilerleyen yaşlarında yaşamlarını daha iyi idame ettirebilmeleri için ek gelire sahip olmakta ve yaşam standartlarında düşüş yaşamamaktadırlar. Bu araştırma ile Giresun ilinde bireysel emeklilik sistemine katılımın nasıl olduğu ve katılım sağlayan bireylerin demografik özelliklerinin katılım ve harcama tutarları üzerinde nasıl bir etkiye sahiptir sorularının cevabı aranmıştır. Yapılan analizler sonucunda gelir durumu ve eğitim durumu değişkenleriyle bireysel emeklilik sistemi harcama tutarı, değişkeni arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Eğitim durumu yüksek olan kişilerin bireysel emeklilik sistemi harcamalarının diğer gruplara göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. Yine gelir durumu düşük olan kişilerin ise bireysel emeklilik sistemi harcamalarının daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyet ve medeni durum değişkenlerinin ise bireysel emeklilik sistemi harcamalarını etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Son yıllarda artan kredi kartı kullanımı harcamaların artmasına ve kredi kartlarının edinilmesini kolay bir süreç haline getirmiştir. Bu süreç aynı zamanda aşırı harcama ve yapılan alışveriş tutarlarının ödenmemesi gibi sorunları da

beraberinde getirmiştir. Bu sorunlar toplum yaşamını da olumsuz etkilemektedir. Bu araştırma ile Giresun ilinde kredi kartı harcamalarını demografik etkenlerin nasıl etkilediği sorusuna cevap aranmıştır. Araştırma sonucunda kredi kartı harcamaları tutarında cinsiyet, medeni durum, eğitim ve gelir durumunun etkisi olduğu belirlenmiştir. Erkeklerin ve evli kişilerin kredi kartı harcamalarının daha yüksek olduğu ve kredi kartı harcamalarının % 35'e yakın kısmının internette yapılan alışverişler sonucu olduğu ortaya çıkmıştır. Eğitim ve gelir seviyesi yüksek kişilerin alışverişinde kredi kartını daha yoğun kullandığı belirlenmiştir. Düşük gelirli bireylerin de gerek bireysel emeklilik sigortası gerekse diğer özel sigorta kavramında bilinçlendirilmesi ve bireysel emeklilik sisteminin Türkiye de yer alan uygulamalarının çeşitlenmesi ve artırılması katılan kişi sayısını olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Bundan sonra yapılacak olan çalışmalarda bireysel emeklilik sistemi ve kredi kartı harcamalarına büyükşehirlerde etki eden demografik faktörlerin belirlenmesi büyükşehirlerle diğer şehirler arasında karşılaştırma imkanı sunacaktır.

Kaynakça

- Akipek, Ş. (1999). Türk hukuku ve mukayeseli hukuk açısından tüketici kredisi. Seckin Yayınevi.
- Altunisik, R., Coskun, R., Bayraktaroglu, S., & Yildirim, E. (2010). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: SPSS uygulamalı. İstanbul: Sakarya Publishing. ISBN, 1759261797.
- Aksoy, A ve Tanrıöven C. (2007), Sermaye Piyasası yatırım araçları ve Analizi, 3. Baskı, Gazi Yayınevi, Ankara.
- Ardahan, Faik. "Kredi Kartları ve Antalya'da Kredi Kartları Kullanımına İlişkin Bir Araştırma", Pazarlama Dünyası Dergisi. Yıl 11, Sayı:64 Temmuz/Ağustos Sayısı No: 6, 1997.
- Avunduk, Z. (2012). Türkiye'de Sigorta Şirketlerinde Yenilikçilik ve İşletme Performansı: Hayat ve Emeklilik Dışı Sigorta Şirketlerinde Bir Uygulama. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bankalararası Kart Merkezi, Faaliyet Raporu 2006, İstanbul, 2007, s.32
- Çoşkun, Tuncay. Türkiye'de Kredi Kartı Uygulaması. Türkiye İş Bankası Yayınları, Nisan 1994.
- Erdem, T. (2013). Bireysel Emeklilik Sistemine Yönelik Değişikliklerin Eleştirisi. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 104, 73-116.
- Horoz Umur, "Bireysel Emeklilik Pazarı ve girket Stratejileri", (Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2006.
- Paksu Mehmet Tufan, "Bireysel Emeklilik Sistemi ve Ekonomik Etkinlikler", (Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Denizli, 2007.
- Palut Özden, "Bireysel Emeklilik Sistemleri Dünyadaki Uygulamaları ve Yeni Bir Model Olarak Türkiyede", (Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2005.
- Saraçlı, S., & Şıklar, E. (2005). Bireysel Emeklilik Şirketlerinin Tercihinde Etkili Olan Faktörlerin Konjoint Analizi ile İncelenmesi.
- Susam, Nazan ve Mustafa; ABD'de 2001 ve 2003 Vergi İndirimi Tedbirleri ve Bu Tedbirlerin Ekonomiye Etkileri", İ.Ü. İktisat Fakültesi Mecmuası, C: 54/2, 2004.
- OECD Private Pensions: Selected Country Profiles, 2001, (Awww.oecd.org).
- Tanacan, Osman. "Akıllı Kartlar", Bilişim Değişim Dergisi. Sayı 3, Temmuz 2003.
- Tekinalp, Ünal ve Reha Poroy, Kıymetli Evrak Hukuku Esasları. İstanbul,1998.
- Teoman, Ömer. Hukuki Yönden Kredi Kartı Uygulaması. İktisat Bankası Eğitim YayınlarıNo:12, İstanbul: Yön Ajans Matbaası, 1989.
- Tüzün, Oya. "Kredi Kartı Uygulaması ve Karşılaşılan Sorunlar", Uzman Gözüyle Bankacılık Dergisi. Sayı: 9, Mart 1995.
- Uralcan, G. Ş. (2012). Sigorta Faaliyetlerinin İşlevsel Açısından Değerlendirilmesi ve Türk Sigorta Sektörünün Bu Bağlamda Dünya Sigorta Şirketleriyle Karşılaştırılması. Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 4(1).
- Yıldırım İdris, "Türkiye'de Sosyal Güvenlik Sistemi ve Bireysel Emeklilik", (Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Niğde, 2011.